

UNIWERSYTET WARMIŃSKO-MAZURSKI
WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH I SZTUKI

SYSTEM EDUKACJI W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

- SYSTEM EDUKACJI I JEGO PODSTAWY PRAWNE
- SZKOŁY PUBLICZNE I NIEPUBLICZNE
- OBOWIĄZEK SZKOLNY
- SYSTEM SZKOLNICTWA W POLSCE

Nazwisko i imię studenta

Specjalność, nr grupy

Olsztyn 2008 r.

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	3
1. System edukacji i jego podstawy prawne.....	4
2. Szkoły publiczne i niepubliczne.....	6
3. Obowiązek szkolny.....	8
4. System szkolnictwa w Polsce.....	9

Wstęp

Niniejsze opracowanie dostarcza podstawowych informacji na temat systemu kształcenia w Polsce, przede wszystkim zaś jego kolejnych ogniw, którymi są szkoły prowadzące kształcenie na poszczególnych etapach¹.

Powstało ono w **Biurze Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej** w Polsce i jest adresowane głównie do pracowników podobnych biur, funkcjonujących w wielu krajach pod nazwą ośrodków ENIC/NARIC. Dlatego w opracowaniu starano się zamieścić informacje mogące ułatwić pracę wymienionych ośrodków, dotyczącą ekwiwalencji i uznawania świadectw oraz dyplomów ukończenia różnych typów szkół².

Opracowanie dostarcza ogólnej informacji na temat podstaw prawnych funkcjonowania systemu kształcenia w Polsce, zasad zarządzania nim oraz danych statystycznych dotyczących aktualnej liczby placówek działających na poszczególnych poziomach kształcenia.

Najistotniejszą jednak częścią opracowania jest opis systemu kształcenia uwzględniający zarówno założenia aktualnie (od 2000 r.) wprowadzanej reformy, jak i charakterystykę typów szkół funkcjonujących w ramach wcześniej obowiązującej struktury. Tak więc jeśli chodzi o aktualny system oświaty, przedstawiono tu szkolnictwo obowiązkowe, czyli 6-letnie szkoły podstawowe i 3-letnie gimnazja, szkolnictwo ponadgimnazjalne oraz szkolnictwo wyższe. Natomiast w odniesieniu do okresu sprzed 2000 r. opisem objęte zostały: 8-letnie szkoły podstawowe, różne typy szkół ponadpodstawowych i szkoły wyższe.

W opisie tym, obejmującym zarówno aktualną strukturę systemu kształcenia, jak i tę wcześniejszą, z ww. względów skoncentrowano się na takich informacjach dotyczących poszczególnych typów szkół jak: wymagania wstępne, programowy okres kształcenia, obowiązujące programy kształcenia, typy uzyskiwanych dokumentów potwierdzających zdobyte wykształcenie oraz możliwości dalszej edukacji. Zamieszczono tu również informację dotyczącą warunków ubiegania się o uzyskanie w naszym kraju stopni naukowych oraz dokumentów potwierdzających ich nadanie.

Opracowanie zawiera też liczne załączniki, takie jak: aktualne ramowe plany nauczania w poszczególnych typach szkół obowiązkowych i ponadgimnazjalnych, wzory dokumentów ukończenia różnych typów szkół, wykaz szkół wyższych i prowadzonych w nich kierunków kształcenia oraz dziedzin nauki, w jakich są nadawane stopnie naukowe.

1. System edukacji i jego podstawy prawne

Podstawą prawną obowiązującego systemu oświaty jest **Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 roku** z późniejszymi zmianami. Zgodnie z nią system oświaty tworzą:

- przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi oraz przedszkola specjalne;
- szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne ogólnokształcące i zawodowe, w tym z oddziałami integracyjnymi oraz szkoły specjalne, szkoły sportowe oraz mistrzostwa sportowego i szkoły artystyczne;
- placówki oświatowo-wychowawcze, placówki pracy pozaszkolnej, w tym ogniska artystyczne oraz placówki kształcenia ustawicznego i praktycznego umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy ogólnej i kwalifikacji zawodowych, zdobywanie umiejętności, kształtowanie i rozwijanie zainteresowań i uzdolnień a także korzystanie z różnych form wypoczynku;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz inne poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze i resocjalizacyjne, zapewniające opiekę i wychowanie dzieciom i młodzieży pozbawionym całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej oraz inne działające stosownie do potrzeb w zakresie pomocy i opieki nad dziećmi i młodzieżą;
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze inicjujące i wspomagające zastępcze formy wychowania rodzinnego;
- ochotnicze hufce pracy;
- zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli;
- biblioteki pedagogiczne.

W niniejszym opracowaniu zostaną omówione jedynie placówki składające się na dwa pierwsze spośród ww. ogniw systemu oświaty.

Do końca roku szkolnego 1998/99 obowiązywała następująca struktura systemu oświaty:

- przedszkole
- 8-letnia szkoła podstawowa (obowiązkowa)
- szkoły ponadpodstawowe:

- 3-letnia zasadnicza szkoła zawodowa
- 4-letnie liceum ogólnokształcące (szkoła średnia ogólnokształcąca)
- średnie szkoły zawodowe:
 - 4-letnie licea techniczne i zawodowe
 - 5-letnie technikum zawodowe, liceum i szkoły równorzędne
 - 2-2.5-letnie szkoły policealne i pomaturalne.

Od 1 września 1999 roku - zgodnie z **Ustawą z dnia 8 stycznia 1999 roku zawierającą przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego** - rozpoczęto wdrażanie zreformowanej szkoły obowiązkowej, w której skład wchodzi:

- 6-letnia szkoła podstawowa
- 3-letnie gimnazjum

Proces reformowania szkolnictwa ponadgimnazjalnego rozłożony na kilka etapów, został zapoczątkowany 1 września 2002 r. i potrwa do września 2005 r.

Tak więc 1 września 2002 r. - zgodnie z **Ustawą z dnia 21 listopada 2001 r. o zmianie ustawy - Karta Nauczyciela, ustawy o systemie oświaty oraz ustawy - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego** - powołano do życia następujące typy szkół ponadgimnazjalnych:

- 2-3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe
- 3-letnie licea ogólnokształcące
- 3-letnie licea profilowane
- 4-letnie technika

Natomiast 1 września 2004 r. rozpoczną działalność szkoły uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych, czyli:

- 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące
- 3-letnie technika uzupełniające

Z kolei, 1 września 2005 r. zaczną funkcjonować szkoły zawodowe przeznaczone dla absolwentów średnich szkół ogólnokształcących, czyli:

- szkoły policealne o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku

W związku z tym do 2005 r. kształcenie obejmujące absolwentów gimnazjów oraz działających do 2000 roku 8-letnich szkół podstawowych przebiegać będzie zarówno w istniejących wcześniej różnych typach szkół ponadpodstawowych, jak i w nowopowstających placówkach ponadgimnazjalnych.

2. Szkoły publiczne i niepubliczne

Zgodnie z obowiązującą ustawą o systemie oświaty wszystkie szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne mogą być zarówno publiczne, jak i niepubliczne. Na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych powstała spora liczba prawie nieznanych u nas szkół niepublicznych, zakładanych przez stowarzyszenia i osoby prywatne (wcześniej istniały jedynie nieliczne tego typu szkoły prowadzone przez Zakony i stowarzyszenie PAX).

Szkoły niepubliczne są zakładane i prowadzone przez osoby prawne lub fizyczne, szkoły publiczne - przez jednostki administracji państwowej oraz samorządu terytorialnego.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie szkoła publiczna to placówka, która:

- zapewnia bezpłatne nauczanie w zakresie ramowych planów nauczania,
- przeprowadza rekrutację uczniów w oparciu o zasadę powszechnej dostępności,
- zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach,
- realizuje: o programy nauczania uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego,
- a w przypadku szkół zawodowych również podstawy programowe kształcenia w danym zawodzie lub profilu kształcenia zawodowego, o ramowy plan nauczania,
- realizuje ustalone przez ministra właściwego ds. oświaty i wychowania zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów,
- umożliwia uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych.
- Szkoła niepubliczna może uzyskać ww. uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli:
- realizuje programy nauczania uwzględniające ww. podstawy programowe,
- stosuje ww. zasady oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów, z wyjątkiem egzaminów wstępnych,
- prowadzi dokumentację przebiegu nauczania ustaloną dla szkół publicznych,
- w przypadku szkoły zawodowej – kształci w zawodach określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego albo w innych zawodach za zgodą Ministra Edukacji Narodowej,
- zatrudnia nauczycieli przedmiotów obowiązkowych posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli szkół publicznych.

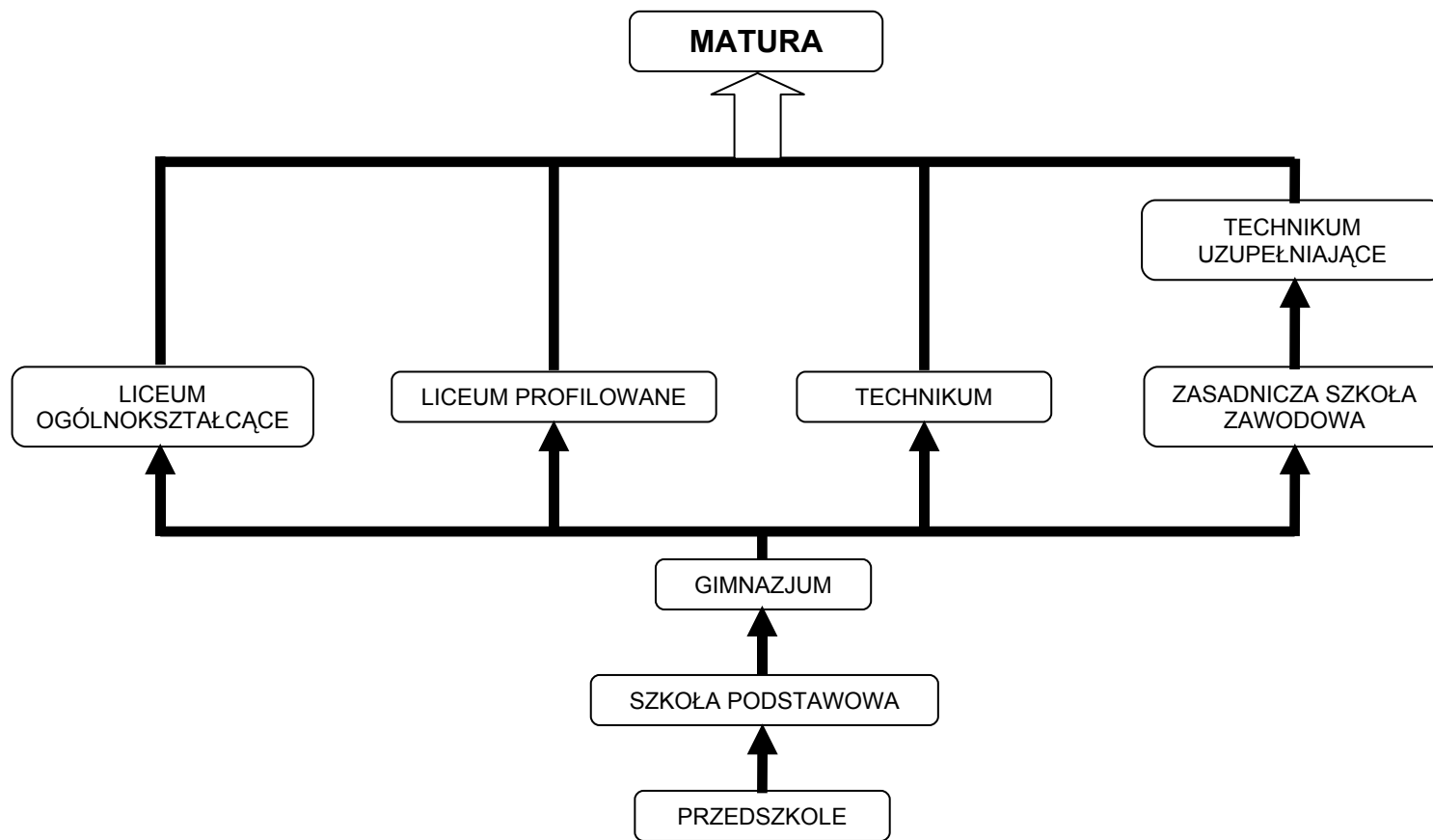
3. Obowiązek szkolny

Zgodnie z **Ustawą o systemie oświaty** od roku szkolnego 1999/2000 nauka jest obowiązkowa do ukończenia 18 roku życia. Obowiązek szkolny rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat oraz trwa do ukończenia gimnazjum, nie dłużej jednak niż do ukończenia 18 roku życia. Od roku szkolnego 1999/2000 obowiązek szkolny został przedłużony o 1 rok, poprzednio obowiązkowe kształcenie obejmowało okres od 7 do 17 roku życia i dotyczyło ukończenia 8-letniej szkoły podstawowej.

Na wniosek rodziców naukę w szkole podstawowej może także rozpocząć dziecko, które przed dniem 1 września kończy 6 lat, jeżeli wykazuje psychofizyczną dojrzałość do podjęcia nauki szkolnej. Decyzję o wcześniejszym przyjęciu dziecka do szkoły podstawowej podejmuje dyrektor szkoły po zasięgnięciu opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej na temat poziomu rozwoju dziecka.

Od roku szkolnego 1999/2000 obowiązek szkolny spełnia się przez uczęszczanie do 6-letniej szkoły podstawowej i 3-letniego gimnazjum, a po ich ukończeniu do szkoły ponadgimnazjalnej. Kształcenie w ramach obowiązku szkolnego może odbywać się zarówno w placówkach publicznych, jak i niepublicznych. Dzieci niepełnosprawne podlegają również obowiązkowi szkolnemu.

4. System szkolnictwa w Polsce

¹ Publikacja „System edukacji Rzeczypospolitej Polskiej” dostępna jest na stronie internetowej w dwóch wersjach językowych (polskiej i angielskiej).

² Niniejsza publikacja została opracowana przez Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej.